

Гуманітарні науки

ВИДИ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ В РОБОТІ НАД ТЕКСТОМ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ В ІНОЗЕМНІЙ АУДИТОРІЇ

Раціональна організація та інтенсифікація навчального процесу, підвищення його ефективності - найбільш актуальні проблеми сучасної методики навчання іноземних мов.

Їх вирішення можливе лише з позиції комунікативності - основної категорії методики як науки. Такий підхід дає можливість конкретизувати відбір та види презентацій навчального матеріалу, максимально враховуючи при цьому цілі навчання та запити студентів, їхню майбутню професійну діяльність.

Нині викладання російської мови як іноземної студентам-нефілологам сформувалось у самостійну дисципліну – мову за професійним спрямуванням, яка вивчає формування та розвиток усіх видів мовної діяльності на матеріалі спеціальності. Вивчення мови за професійним спрямуванням сприяє підготовці студентів до сприйняття та опанування матеріалом спеціальних дисциплін.

Отже, мова спеціальності при вивченні російської мови є одним із провідних принципів методики викладання російської мови як іноземної на основному етапі.

Вивчення спеціальних дисциплін викликає у студентів-іноземців немало труднощів. Це пов'язано з тим, що вони погано знають мову і на підготовчому факультеті на батьківщині мало знайомились з лексикою спеціальних дисциплін. Ця обставина заважає студентам увійти в навчальний процес.

Викладачам, які працюють із іноземцями в мовних групах, доводиться виявляти максимум винахідливості, добираючи й адаптуючи спеціальні тексти, ретельно обмірковуючи види та систему вправ для аудиторних і домашніх робіт. При цьому треба враховувати, що будь-який текст зі спеціальності, крім специфічних словосполучень і термінів, містить значну кількість загальноживаних слів та словосполучень, які можуть бути активізовані й у розмовно-побутовому плані.

Для успішного проведення навчальної роботи необхідні такі тексти, котрі мають як пізнавальне значення, так і відповідний лексичний, граматичний та фонетичний матеріал. Крім того, такі тексти є основою для складання плану та конспекту, розвивають навички сприйняття на слух лекцій зі спеціальності, а також служать базою для самостійної роботи над навчальною та науковою літературою.

Практика показала, що на початковому етапі навчання іноземців варто використовувати адаптовані тексти навчального характеру. Такі тексти значною мірою готують іноземних студентів до сприйняття лекційного матеріалу та роботи над

рекомендованими підручниками. Але вивчення будь-якої спеціальної теми лише за адаптованими текстом не може бути достатнім. Тому після кожного опрацьованого тексту треба давати додатковий, текст насичений уже знайомою лексикою, яка необхідна для передачі його змісту.

Залучення тематично пов'язаних зі спеціальним текстом коротких повідомлень допомагає виробити в іноземців навички правильного вживання засвоєної термінології. Включення ж додаткових текстів і газетних повідомлень робить вивчення певної спеціальної теми більш об'ємним. Бажано, щоб такі тексти мали насичену фабулу і теми більш обслужили для закріплення й активізації вивченого лексичного матеріалу.

У процесі навчання іноземної мови особлива увага має бути приділена творчим вправам з розвитку мовлення. Такі вправи позитивно впливають на вироблення в іноземних студентів навичок та вмій у плані творчого підходу до набутих знань і застосування їх на практиці. Для такої роботи характерним є елемент самостійності й творчості.

Творчі вправи виконуються наприкінці вивчення певної теми після цілої системи тренувальних робіт. Одним із видів творчих вправ на перших етапах вивчення спеціального тексту є вправи на питання й відповіді за текстом (письмові та усні). При цьому перевіряється, чи правильно зрозуміли іноземці зміст і наскільки добре в ньому орієнтуються. У такій лексичній роботі бере участь уся група. Звикнувши до подібної системи, іноземні студенти уважно слухають відповіді своїх товаришів, відзначаючи лексичні, граматичні та фонетичні помилки. Так завершується підготовка до переказу тексту зі спеціальності, підвищується культура мовлення.

При письмових відповідях на питання перевіряються і закріплюються граматичні та орфографічні навички в галузі спеціальної лексики й термінології, специфічних зворотів і виразів наукового стилю мовлення. Широко залучаються додаткові відомості з теми, що вивчається, набуті студентами на лекціях викладачів спеціальних дисциплін.

Будь-який спеціальний текст становить широке поле діяльності для такого важливого виду творчих вправ, як взаємне рецензування відповідей студентів. Першими свої зауваження висловлюють рецензенти, потім – усі інші студенти. Ці зауваження стосуються побудови речення, повноти передачі змісту, логічності, послідовності. Такий вид роботи сприяє виробленню у студентів уваги та свідомого підходу до думки, яка висловлюється.

Творча ініціатива студентів-іноземців добре виявляється при складанні плану тексту. На початковому етапі роботи студенти складають простий план. Добирається неважкий за змістом текст, де легко виділяються окремі складові змістові частини. План складається під керівництвом викладача, потім ця робота виконується самостійно.

Іншим видом творчих робіт є складання плану розповіді викладача або відповіді своїх товаришів. При цьому підвищується активність студентів і виробляються навички та вміння правильно орієнтуватися в засвоєнні того чи іншого матеріалу.

На наступному етапі роботи план поступово ускладнюється, стає більш поширеним. Види планів, які використовуються у навчальному процесі, методика роботи над ними та їх цільова установка можуть бути різноманітними:

1. план у формі відповідей;
2. план у формі положень, де використовуються цілі поширені речення;
3. план із особливими завданнями – запланувати послідовність у тексті матеріалу з певної теми тощо.

Паралельно з цим проводиться конспектування тексту. На базі отриманих раніше знань, навичок та вмінь студенти виконують вправи з конспектування тексту на друкованій основі. Варто зазначити, що конспектування – важка форма роботи, яка сприяє розвитку навичок самостійності студентів, творчого підходу до набутих раніше знань та застосування їх на практиці.

Форми конспектування поступово ускладнюються. Постійна перевірка знань (колективне обговорення конспектів, взаємне рецензування та ін.) підвищує почуття відповідальності студента за виконану роботу, забезпечує логічну послідовність при складанні конспекту.

Найважчим для студентів-іноземців є конспектування без друкованої основи спеціального тексту, який читається викладачем мови. Такий вид вправ привчає студентів слухати та записувати лекції зі спеціальних дисциплін. Спочатку викладач читає текст по реченнях, з'ясовує, які слова та словосполучення невідомі іноземцям і настільки їм зрозумілий зміст прочитаного. Особлива увага приділяється стійким словосполученням, які варіюють через використання нових слів. Наприклад, «базуватися на чому-небудь» і «ґрунтуватися на чому-небудь».

Отже, текст прочитаний, лексична робота проведена, складений план. Після цього дається завдання самостійно законспектувати текст і переказати його зміст.

Наступний етап – написання конспекту за планом. Для цього виду завдань використовується запис тексту, зроблений викладачем спеціальних дисциплін, а не викладачем мови, до голосу якого студенти вже звикли. Ця робота підвищує їх увагу, привчає слухати й розуміти спеціальну термінологію.

Пропонуємо деякі види творчих вправ при навчанні конспектуванню:

1. прослухати текст, і з-поміж запропонованих викладачем назв вибрати найкращу;
2. прослухати текст і дати йому назву;
3. поділити текст на завершені змістові частини;

4. дати назви окремих абзацам тексту;
5. законспектувати текст за наявності чи відсутності зорової опори.

Описані вище творчі завдання дають можливість іноземним студентам вільно оперувати вивченим лексико-граматичним матеріалом, що сприяє підвищенню якості навчання.

Література:

1. Величко О.О., Мишакова Т.Н. Изобразительное искусство: Тексты и задания по русскому языку для иностранных студентов. / – К.: КНУТД, 2010, - 22 с.
2. Величко О.О., Мишакова Т.Н., Струминская Т.В. Русский язык: Методические рекомендации для иностранцев студентов факультета дизайна. Часть I, Часть II. / Сост.:– К.: КНУТД, 2012, - 51 с.
3. Глазунова О.И. Русский язык для математиков (Russian for Mathematician) М.: МЦНМО, 2004 – 260 с.
4. Лебединский С.М., Гербик Л.Ф. Методика преподавания русского языка как иностранного. Учебное пособие. Мн.: 2011, 390 с.
5. Пухаева Л.С., Ольхова Л.Н. Русский язык в мире экономики.- СПб.:Златоуст, 2002. - 250 с.
6. Щукин А.Н. Методическое пособие для преподавателей русского как иностранного. Методика преподавания русского языка, 2006.- 215 с.